

PÉNTEK JÁNOS szerk.: **Kalotaszegi tájszótár**. Sepsiszentgyörgy, Anyanyelvpolitók Erdélyi Szövetsége, 2021. (504 lap + 1 térkép).*

1. A mai magyar dialektológia egyik fontos kutatási területe a nyelvjárási szó-készlet lexikográfiai vizsgálata, amelynek közel kétszáz éves történetét hagyományos és újszerű szótárak, szójegyzékek, szógyűjtemények egész sora igazolja. A nyelvjárási szókészlet lexikográfiai vizsgálatainak elméleti és gyakorlati kérdései fokozatosan kristályosodtak ki többek között olyan szempontoknak a felbukásával, mint a szótárazott lexémaanyag kiválasztásának, a szavak és dolgok kölcsönös kutatásának, a nyelvföldrajznak, a szociolingvisztikának a szempontja, amelyek a nyelvjárási lexikográfiai kiadványok arculatának, sokféleségének a meghatározói. A nyelvjárási lexikográfiai munkáknak több típusa is differenciálódott az idők során egyrészt a szótárazott nyelvjárási szókészlet összetevők alapján, másrészt pedig aszerint, hogy a nyelvterület egészét vagy annak kisebb-nagyobb részlegét vizsgálják-e. Annak függvényében, hogy a köznyelvi vel egyező és a köznyelvitől eltérő szavakat egyaránt magában foglaló nyelvjárási szókészletnek melyik szótípusát ölelik fel, lehetnek a nyelvjárási szókészlet egészére, illetve annak csak a tájszavaira figyelő szótárak, azaz „tájszó-tárak” és „szó-tárak”, illetve „táj-szótárak” (KISS 1998: 433–435, HEGEDŰS 2001: 398–400). Mindkét szótártípusnak fontos elemei a tájszavak, amelyek nincsenek meg a köznyelvben, csak egy vagy több nyelvjárásban, így területhez kötöttek (HEGEDŰS i. m. 376). A tájszavak hagyományos megközelítés szerint alapvetően háromfélék: valódi tájszó, jelentésbeli tájszó, alaki tájszó, az újabb vizsgálatok azonban további típusaikat is kimutatták, árnyaltabb képet nyújtva róluk (PÉNTEK 1972: 233–237, KISS 1998: 429–433, HEGEDŰS 2001: 377–380). A köznyelvből ismert példákkal (lásd ÉKsz.²) is igazolható három jellegzetes tájszótípus közül a valódi tájszó olyan nyelvjárási szó, amelynek nincs köznyelvi megfelelője, köznyelvi alapon nem érthető (*gánica* 'kukorica-, árpa- stb. lisztből főzött (krumplis) galuska', *gurgula* 'henger vagy korong alakú, gördülő eszköz', *kepsztet* 'nehezen kapaszkodik, kaptat fölfele'). A jelentésbeli tájszó sem világos a köznyelvi beszélő számára annak ellenére, hogy megvan a köznyelvben is, de más jelentéssel, mint a nyelvjárásban (*cselleng* 'valami csak ritkán fordul elő vmin', *pogány* 'kegyetlen, cudar', *szegés* 'zsúp- v. nádtető egyenletesre vágott, megerősített gerince'), az alaki tájszó köznyelvi értelmezése viszont nem okoz gondot, hisz

* A Kolozsvári Akadémiai Bizottság szervezésében 2022. május 10-én megrendezett szótárbe-mutató átdolgozott szövege.

előfordul a köznyelvben is, viszont a hangszerkezeti fölépítésében egy vagy több fonémányi eltérést mutat a köznyelvi párhuzamához viszonyítva (*bikk* 'bükk', *fenkő* 'fenőkő', *kaliba* 'kalyiba').

A „tájszó-tár” és a „táj-szótár” vizsgálhatja elvben az egész nyelvterületet, a nyelvterület kisebb-nagyobb régióit, de egyetlen települést is. Így beszélhetünk általános tájszótárról és általános szótárról, regionális tájszótárról és regionális szótárról, valamint helyi tájszótárról és helyi szótárról. A nyelvjárási szótárak típusai közül az általános tájszótár típusát, amely a köznyelvben ismeretlen szavakat elvben a nyelvterület egészéről tartalmazza, három szótárkiadvány képviseli, ezek a következők: Magyar tájszótár (1838), SZINNYEI JÓZSEF Magyar tájszótár (1839–1901), B. LŐRINCZY ÉVA (főszerk.) Új magyar tájszótár (1979–2010). A regionális tájszótárak köréből, amelyek egy-egy régió, tájegység, illetve több, egymással kapcsolatban levő település tájszavait tartalmazzák, többek között a következők idézhetők: KRIZA JÁNOS Erdélyi tájszótár (é. n.), TÓTH IMRE Ipoly menti palóc tájszótár (2007), SZABÓ JÓZSEF Koppány menti tájszótár (2000). A regionális tájszótárak sora legújabbán PÉNTEK JÁNOS Kalotaszegi tájszótár (2021) című munkájával gazdagodott. A helyi tájszótár egy-egy településnek a köznyelvben nem használatos szavait feldolgozó szótár, erre említhetők példaként az alábbiak: KISS JENŐ Mihályi tájszótár (1979), HEGEDŰS ATTILA Kisnémedi tájszótár (1992), BALOGH LAJOS Büki tájszótár (2016). A regionális tájszótár jellegzetes altípusaként emelhető ki a csak jövevénytiszta szavakat tartalmazó nyelvjárási szótár, ezek közé tartoznak MÁRTON GYULA A moldvai csángó nyelvjárás román kölcsönszavai (1972), MÁRTON GYULA–PÉNTEK JÁNOS–VÖÖ ISTVÁN A magyar nyelvjárások román kölcsönszavai (1977) című munkák.

Az általános szótár, a regionális szótár és a helyi szótár típusai közül csak az utóbbi kettőre idézhetünk példákat. Az egy-egy régió, tájegység szókészletét a viszonylagos teljesség igényével tartalmazó regionális szótárak köréből kiemelhetők többek között CSÚRY BÁLINT Szamosháti szótár (1935–1936), KERESZTES KÁLMÁN (szerk.) Ormánysági szótár (1952), PÉNTEK JÁNOS A moldvai magyar tájnyelv szótára (2016–2018). Az egyetlen település nyelvjárási szókészletét a maga egészében bemutató helyi szótár kiadványai sorából pedig megemlíthetők a következők: BÁLINT SÁNDOR Szegedi szótár (1957), MARKÓ IMRE LEHEL Kiskanizsai szótár (1981), KÁLNÁSI ÁRPÁD Debreceni cívis szótár (2005).

Jellegzetes műfajú tájszótár a nyelvföldrajzi szótár és a hiányszótár. Az előbbi, amely egy tájegység nyelvföldrajzi módszerrel gyűjtött lexikális adatait tartalmazza a kutatópontok megjelölésével, GÁLFFY MÓZES–MÁRTON GYULA Székely nyelvföldrajzi szótára (1987) képviseli; az utóbbinak pedig, amely a köznyelvben meglévő, de a vizsgált nyelvjárásban nem használatos szavakat tartalmazza, HEGEDŰS ATTILA Kisnémedi tájszótár. Hiányszótár (1996) című munkája az egyetlen képviselője.

A változatos szótártípusokat felmutató nyelvjárási lexikográfia legújabb eredménye PÉNTEK JÁNOS előbbiekben már említett Kalotaszegi tájszótár című munkája, amelyet 2021-ben a Sepsiszentgyörgyön székelő, könyvkiadóként is működő Anyanyelvapolók Erdélyi Szövetsége jelentetett meg. Az 1991-ben Sepsiszentgyörgyön megalakult Szövetség fő célja az anyanyelv ápolása, annak kisebbségi körülmények közötti megtartása érdekében. Kiadói profilját az erdélyi magyar nyelvhasználat támogatására való törekvés határozza meg. Kiadványai sorában szótárak is szerepelnek, amelyek elsősorban kétnyelvű szótárak, túlnyomó többségükben szaknyelveket támogató munkák, mint a román–magyar, magyar–román közigazgatási szótár, a román–magyar, magyar–román oktatás-terminológiai szótár, de új szótárfajta is szerepel közöttük: az interkulturalitás vizsgálatai köréből a román–magyar, magyar–román, a német–magyar kulturális szótár (lásd PÉNTEK 2012: 14–15). Az Anyanyelvapolók Erdélyi Szövetsége Kiadó a Kalotaszegi tájszótár kiadványával egy újabb szótárfajtaival, a nyelvjárási szótárral bővíti eddigi szótárkiadványai körét — gazdagítva természetesen a nyelvjárási lexikográfiai kiadványok sorát is —, a kisebbségi anyanyelvvédelem szerves részének tartva a kisebbségi magyar közösségek mindennapi nyelvjárási nyelvhasználatának a tudatosítását, bátorítását, értékeinek fölmutatását is. Mindezt tekintettel arra, hogy kisebbségi körülmények között a nyelvjárások gyakran, széles körben használt beszélt nyelvi változatok, a regionális identitás szimbólumai, a helyi kultúra hordozói. A Cs. Nagy Lajos lektorálta Kalotaszegi tájszótár igényes, keménytáblába kötött, esztétikus borítólappal ellátott kiadvány. A borítóterv Kőnczey Elemér grafikus munkája. A kötet megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia, illetve a Romániai Magyar Demokrata Szövetség és a Comunitas Alapítvány támogatta.

A Kalotaszegi tájszótár szerkesztője PÉNTEK JÁNOS, a magyar, illetve a romániai magyar nyelvtudomány, nyelvjáráskutatás, szociolingvisztika, néprajztudomány elismert személyisége. A kalotaszegi, körösfői származású dialektológus nyelvjárástani, nyelvjárási lexikográfiai kutatásai az 1989 előtti időszakra nyúlnak vissza, de 1989 után is folytatódnak, fő vonulatuk pedig természetesen a szülőföldhöz kapcsolódik. A kolozsvári iskola nyelvjáráskutatási programja határozta meg őket, azon belül is a tájszavak, illetve a népi foglalkozások, kismesterségek szakszavai kutatásának törekvései. PÉNTEK JÁNOS nyelvjáráskutatásainak fontosabb eredményei között kiemelhetők kutatástörténeti (A kalotaszegi nyelvjárás kutatásának története, 1971), nyelvjárási lexikológiai kérdésekkel, nyelvjárási egységekkel, illetve közösségeikkel foglalkozó tanulmányok (A tájszók leíró szempontú osztályozásáról, 1972; Magyar nyelv- és nyelvjárásszigetek Romániában, 2005; A moldvai magyarokról és a csángó elnevezésről, 2014; Típusok, csoportok, tájak a moldvai magyarban. Egy régi kérdés újragondolása, 2020), nyelvjárástani (Népi nevek, népi hagyományok, 2003) és nyelvjárási

lexikográfiai kiadványok is (A kalotaszegi népi hímzés és szókincse, 1979; A moldvai magyar tájnyelv szótára, 2016–2018). Az utóbbiak sorában társszerzőkkel, illetve társszerzővel kiadott munkák is megemlíthetők: MÁRTON GYULA–PÉNTEK JÁNOS–VÖÖ ISTVÁN: A magyar nyelvjárások román kölcsönszavai (1977), PÉNTEK JÁNOS–SZABÓ ATTILA: Ember és növényvilág. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete (1985). PÉNTEK JÁNOS sokrétű, eredményes nyelvjárástani munkásságát több díj is fémjelzi, mint például az 1985-ös Csűry Bálint-émlékérem, és a 2019-ben elnyert Akadémiai Díj is.

2. A Kalotaszegi tájszótár nyomtatott szótárként rendszerszerű, zárt szerkezetű szótár, amelyet az általános szótári struktúra jól ismert síkjain, azaz a megastruktúra, a makrostruktúra és a mikrostruktúra síkján közelíthetünk meg (FÓRIS 2002: 9–10). A kiadvány általános szótári szerkezete sajátos képet mutat, amelyet a nyelvjárás- és néprajzkutató szótárszerkesztő egyéni szótárkonceptiója, a szótár nyelvjárási szóanyaga határoz meg.

A szótári megastruktúra rendszere jellegzetes módon a makrostruktúrával és a szótáron kívüli résszel jellemezhető. A szótáron kívüli rész olyan fontos tartalmakat, információkat mutat be, amelyek elengedhetetlenek a szótár külső és belső világának az értelmezéséhez. Ennek a szótári háttéranyagnak a jellegzetes részei a makrostruktúrát megelőző Előszó (5–7), a Bevezetés (8–11), a szótárbeli tájékozódást, a szótár anyagának értelmezését szolgáló segédletek: a Források a szótárban használt rövidítéseikkel című gazdag jegyzék (11–13), az Egyéb rövidítések (13), A szófajok rövidítése (13), a Stílusminősítések (13), az Egyéb jelek (14), A helységnevek és a kistájak neve a szótárban használt rövidítéseikkel, a rövidítések betűrendben lista (14), a sajátos tagolódású szótár két egységének címszavakról, szócikkekről tájékoztató, bevezető része: I. rész. Szavak és dolgok (15–16), II. rész. Dolgok és szavak (299–300), mindezek nyomán pedig a makrostruktúrát követő, függelék jellegű Kalotaszeg másfél száz évvel felfedezése után című esszé (495–500), a Tartalom (501), valamint Az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége Kiadó eddig megjelent kiadványai című melléklet (502–503).

Az Előszóban a szótáríró mindenekelőtt tájékoztat a kalotaszegi népi kultúra sokrétű vizsgálata körébe illeszkedő tájszótár megírásának összetett motivációs háttéréről. A néprajzi kistáj kutatástörténeti összefoglalója szerint, amelyet gazdag szakirodalmi háttéranyag illusztrál, a szótár közvetlenül a nyelvjárási szókészlet vizsgálataihoz, de közvetve a népi kultúra kutatásának különböző területeihez is kapcsolódik. Egyrészt a 19. század utolsó harmadába visszavezető kalotaszegi nyelvjárási szókészleteti kutatási eredmények, másrészt a vidék nyelvi, nyelvjárási világával kapcsolatos szubjektív élmények, e nyelvi, nyelvjárási világ személyes kutatásainak objektív, tudományos élményei, eredményei érlelték meg a tájszótár gondolatát, amely 1972-ben vetődött fel (PÉNTEK 1972: 19). A szerző megfogalmazását idézve: „A kétségtelen elfogultsággal járó nyelvi élmények, a

források és az élőnyelv ismerete [...] felkínálták annak a lehetőségét, hogy ezt a szótárt elkészítsem. A lehetőség és a kötelesség egyaránt motivált” (6).

A mintegy százötven év kutatási eredményei és több mint hetven év közvetlen nyelvi élményei alapján szótárazott tájszóanyagnak köszönhetően, amely elsősorban a hagyományos kalotaszegi világhoz kapcsolódik, „a szótár nem csupán tájnak, hanem történetinek is tekinthető” (6–7). A szóanyag magában hordozza az állandóságot és a változékonyságot is, időbeli, térbeli tagolódást mutat.

A Kalotaszegi tájszótár az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége, a Szabó T. Attila Nyelvi Intézet képviselte erdélyi, külső régióbeli regionális nyelvi, nyelvjárástani kutatások törekvéseinek, szellemiségének megfelelően, a népi kultúra és népnyelv szerves összetartozása gondolatának meghatározottságában identitásjelző, -erősítő kiadvány, elsősorban a kalotaszegieknek ajánlott „nyelvi múzeum”, amely Kalotaszeg hiányzó helytörténeti, néprajzi múzeumát pótolhatja, a szerző szavait idézve: „Nem azzal a szándékkal — mivel az egyébként is reménytelen és szükségtelen volna —, hogy a fiatalok újratanulják és használják a régi helyi szavakat, hanem, hogy tudjanak róla, hogyan éltek és beszéltek elődeik” (7).

A Bevezetés a tájszótár anyagát részletezi, ugyanakkor kitér a szótár jellegére is. A tájszótár anyaga kapcsán elsősorban annak sajátos szótípusát, a tájszó fogalmát ismerteti: „olyan szó, amelynek használata valamely tájhoz, régióhoz kötött, a közmagyarban ismeretlen vagy más jelentésben ismert, esetleg hangzásában tér el úgy a köznyelvitől, hogy ez az eltérés az illető nyelvjárásra nem jellemző (pl. a *szép szíp* változata a kalotaszegiek í-ző nyelvjárásában nem tájszó)” (8). A szótár szóanyagának törzsrészét a helyi kultúra speciális fogalmainak a megnevezései, a köznyelvihez viszonyítva alaki és jelentésbeli eltérést mutató tájszavai képezik, amelyek köréből kimaradnak az általánosan ismert transzilvanizmusok. A tájszóanyag mellett a kalotaszegi nyelvjárás szókészletének azok a köznyelvivel való egyezései is helyet kapnak a szótárban, amelyek nem tájszók, de „a velük alakult szerkezetek, kifejezések vagy frazémák regionális jellegűek” (8). A szótárszerkesztő álláspontja a tájszótár sajátos anyagának a kijelölése kapcsán a következő: „A tájszavak merev elkülönítése az ismert jellemzők alapján sem lehetséges, ezért mindig van esetlegesség, szubjektivitás abban, hogy mi kerül be egy régió tájszótárába” (8). A szótárszerkesztő a tájszavak állományát tulajdonnevekkel is kiegészíti, ugyanis véleménye szerint „a köznevek és tulajdonnevek között nincs merev határ, vitatható pl. a növénynevek és a mintanevek besorolása egyik vagy másik kategóriába, különösen a metaforikus neveké” (9), ugyanakkor vannak olyan személynévek, helynevek, állatnevek, amelyek „helyi jellegűek”, mint pontosabban „a személyneveken belül a sajátos alakulású becenevek (Kalotaszegről talán a legismertebb a *Kisó* és a *Pendzsi*), az egyes kiserégiókra jellemző családnevek, a közszei tájszókhoz (pl. térszinforma-nevekhez, növénynevekhez) kapcsolódó helynevek (olyanok is, amelyek közszóként már

nem használatosak), a csillagnevek” (9), valamint a bivalynevek, amelyek a vidék hosszú időn át legjellegzetesebb haszonállatainak a nevei.

A Bevezető nemcsak a szótípusokra reflektál, hanem a szótárazott tájszóanyag forrásmunkáit is megismerteti. Négy nyelvjárási szókészlettel foglalkozó kötet szerepel a Források a szótárban használt rövidítéseikkel című gazdag jegyzék (11–13) felsorakoztatva közel negyven forrásmunka között. Ezek a következők: GÁLFFY MÓZES–MÁRTON GYULA Tájszók Kalotaszegről és környékéről (Glosar dialectal din regiunea Izvorul Crișului Repede și împrejurimi) (1965), PÉNTEK JÁNOS: A kalotaszegi népi hímzés és szókinccse (1979), PÉNTEK JÁNOS–SZABÓ ATTILA: Ember és növényvilág. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete (1985), VISTAI ANDRÁS JÁNOS: „Nem lehet elmenni szován”. Magyarvistai szó-jegyzék (2007).

Az olvasó a Bevezetésben tájékozódhat a szótár jellegéről, anyagának időbeli, térbeli keretéről is. Jellegét tekintve a szótár sajátos koncepciójú, szerkezetű tájszótárként azonosítható, amelynek előzménye A moldvai magyar tájnyelv szótára. A szótárazott tájszóanyagot jelentéstani és jelöléstani megközelítésben interpretálja, mégpedig két részben. A Szavak és dolgok című első rész jelentéstani megközelítést alkalmaz, nyelvészeti szempontokat követ, tájszótári keretekben értelmezi a szótárazott anyagot. A Dolgok és szavak című második rész viszont jelöléstani megközelítést érvényesít, amely néprajzi szempontú, az első rész tájszavainak fogalmait sorakoztatja fel azok tájszói megnevezéseivel együtt. A szótár a szavak jelentésének pontos megismertetése végett az adott szavak jelöltjeit képekkel, rajzokkal, fényképekkel is szemlélteti. A fényképeket a Kriza János Néprajzi Társaság, Molnár János és Péntek Tímea bocsájtotta a szerző rendelkezésére.

A Bevezetés pontosabban körülhatárolja a történetinek is nevezhető szótár korábbiakban jelzett időbeli keretét, amelyet „abban a másfél száz évben lehet megjelölni, amely a 19. század második felét és a 20. századot öleli föl. 150 év alatt öt nemzedék váltotta egymást, örökölte át a hagyományos élet szókinccsét. A szavak zöme a 20. században volt használatos, a század második felében már inkább csak az idősebb nemzedék által” (9). A források adatai tájékoztatnak közelebbről a lejegyzés idejéről, így a szótári szavak koráról is, de „hogypontosan mi az, ami a mai élő nyelvben is közhasználatú, azt csak újabb gyűjtésekkel lehetne megállapítani. Valószínűnek kell tartanunk, hogy például a növények helyi neve nem változott, ismeretük azonban egyénekenként is elhalványult, annak függvénye, mire terjed ki a mai növényismeret. De rohamosan tűnt el a 20. század utolsó évtizedeiben pl. a bivalytartás, a hagyományos földművelés szókinccse. Ezt a mozgást részleteiben lehetetlen érzékeltetni” (11).

A tájszótár anyagának földrajzi területe a romániai Kalotaszeg tájegysége, amelyhez Kalotaszeg mai és elpusztult települései címmel térképet is csatol a

szerző (10), Kolozsivártól nyugatra fekszik, napjainkban magyar, román és vegyes lakosságú települések jellemzik. Az északi, északkeleti szélen szórványosodó, asszimilálódó vidék — a szerző álláspontja szerint — „csak a magyar kultúra és nyelv szempontjából számít körülhatárolható, karakterisztikus tájnak” (11). A „nyelvi-néprajzi kistáj” kiterjedtségének a határvonala, amelyet a korábbi kutatás kanonizált, nyugaton és délen egyértelműen megvonható, viszont északon, a szilágysági nyelvjáróterülettel való érintkezés átmeneti sávjában, illetve északkeleten, az asszimiláció térségében már bizonytalanra vált, a keleti szakasza a Mezőségig terjed, kiegészülve egy délkeleti peremmel. A kalotaszegi nyelvjárás területe nem egységes, belső tagolódása sajátos: a nyugati, azaz a felszegei és alszegei része kalotaszegi nyelvjárócsoporthoz tartozik, a keleti része pedig a szomszédos mezőségi nyelvjáró régió átmeneti szögletének mondható.

A Kalotaszegi tájszótár megastuktúrájába épül be az I. Szavak és dolgok és a II. Dolgok és szavak rész címszavakról, szócikkekről való bevezető tájékoztatója is. Az I. Szavak és dolgok szótári rész szócikkei kapcsán megtudhatjuk, hogy azok szabályos nyelvjáró szótári szócikkek, amelyek élén a címszó áll. Az élőnyelvi tájszavak címszavainak megállapítása nem volt problémamentes. Nehézséget jelentett például a valódi tájszavak írott köznyelvi változatának a meghatározása: *elpoményikál, forróhideglelés, lőcsős, mēgkurucsáz, muszuj, négērpuszulyka, párnahaj*, a zárt *ē* fonéma címszóbeli feltüntetése vagy köznyelvi elviesítése. Az utóbbi kérdésben a szótáriról sajátos álláspontot képvisel: „a kalotaszegi nyelvjárás a köznyelv *ē-ző* változatához kapcsolódik. Így ebben a szótárban címszóként mindig az adott szó *ē-ző* változata szerepel” (15): *Ábēlfű, aranyversēngő, cikkēs, csēbēr, csēn, fēlszēd, fēlülünnet, gyērtyás* stb. A szóösszetételek és a származékszavak egy-két kivételtől eltekintve címszavakként szerepelnek: *élőķert, mōkusvīz, násznagyperc, saskōrōm, szászlēány, elesēt, mērēgség, nagyolás, pompás, vadvīzes* stb. A kivételek egyrészt „olyan szavak, amelyeknek az *-s* képzős származéka olyan hímzsminta neve, amelynek alapszava a minta jellemző elemét, motívumát nevezi meg, pl. **akasztalat // akasztalatos**” (15), másrészt olyan igekötős igék, „amelyek az adott igéhez viszonyítva speciális jelentésre vonatkoznak, azaz nem vezethetők le az igekötő és az ige jelentéséből” (uo.): *hūz – belēhūz* ’befűz (szirnyot bőrbe)’, *gyepēl – elgyepelēszik* ’legeltet’, *gyōķōnt – elgyōķōnt* ’elbőbiskol’ stb. A szócikkek szerkezeti felépítéséről elmondható, hogy a szócikk élén a félkövér betűkkel kiemelt címszó áll, amelyet esetenként az illető szó archaikus vagy új jellegére utaló jelek követnek (14). A címszó, illetve esetleges alakváltozatai mellett a szófajtság rövidítésekkel való feltüntetése (13), majd a címszó jelentésének, illetve jelentéseinek a megadása szerepel, ha a szó nem kérdőíves gyűjtés anyagából származik, végül kurzívval kiemelt példamondatok zárják a szócikket. A címszó, illetve alakváltozatai és a többjelentésű szavak

nem általános jelentései településekre vagy kistérségekre utaló rövidítésekkel vannak lokalizálva (14). A címszóhoz kapcsolódó származékok, kifejezések, állandó szókapcsolatok rövidítéssel jelölve jelennek meg (Fr., Gyak., Kics., Kif., Sz.). Ebben a részben kevés utalást találhatunk a szavak által jelölt fogalmak néprajzi vonatkozásaira (Nr.), hisz ezekkel a második rész foglalkozik részletesen. A szócikkek a forrásokra utaló hivatkozásokkal zárulnak, ezek a hivatkozások azonban egy-két esetben hiányozhatnak is. Az első szótári rész hagyományos szócikkeinek egy-két példája is egyértelműsítheti az elmondottakat.

esik ~, és, *ess* tn ige *esik* (az eső). – *És, mintha kártyából öntenék* (Jt). **Kif.** *aprón esik* (Mé, Bt), *apróun esik* (Ny), szemerkélve esik; *szaporán ess, sűrűn esik* (Sz, V). MTsz.

szapora I. mn fecsegő (Mé). **II.** fn **1.** eredmény. **Kif.-ben:** *Nincsen (semmi) szaporája a munkájának, csak pepecsel, pizmog véle* (V). **2.** frisscsárdás: 1. hagyományos táncmulatságban a pár zárórésze. 2. alkalmi táncforma. **Nr.** Menyasszonytánchoz rendszerint szaporát húztak. RMNyA. 1349, VS., VSzj.

A II. Dolgok és szavak című szótári rész Címszavak és szócikkek bevezetője mindenekelőtt ennek a sajátos szótári résznek a különböző kérdéseire tér ki. „A szótár második része szemléletében, címszavaiban és szócikkei szerkezetében fordítottja az elsőnek: a dologhoz (fogalomhoz, jelentésekhez) rendeli hozzá a megnevezéseket, a szavakat. Ugyanazt az elvet követi, az ún. jelöléstani, mint a nyelvatlaszok. Az a szerepe, hogy megmutassa az ugyanarra a dologra vonatkozó nevek változatosságát, az egyes fogalmaknak a nevek által jelölt kiterjedtségét, a fogalmi mezőben (jelentésmezőben) elfoglalt helyét és kapcsolódásait. Ez a második rész hivatott arra, hogy a nyelvjárás sajátos szavait közvetlenül összekapcsolja a kultúrával, mintegy megmutassa helyüket az adott kultúrában” (299). A második rész címszavai is sajátosak, tipográfiai szempontból nagybetűvel jelzik a „dolgok”, a fogalmak köznyelvi megnevezését, illetve speciális fogalmak esetében a néprajzban leginkább elfogadott megnevezést. A címszót követően a fogalmat megnevező szavak sorakoznak, azaz az első rész címszavai félkövér betűkkel és a hozzájuk kapcsolódó további magyarázatokkal. A címszó kiemelte fogalom alárendelt fogalmai a szócikkben csúcsos zárójelben jelennek meg. A szócikkek tartalmazzák a fogalomra vonatkozó részletesebb, a források alapján teljesnek tekinthető néprajzi információkat, kurzívval közölve azokat. Ezek kapcsán egyes esetekben szükségessé vált a további forrásokra való hivatkozás, ám ez a rész nem ismétli meg a tájszavakkal kapcsolatos forrásjelzéseket, sem azok lokalizálását. Egyes nagyobb fogalmi mezők szerkezete összevont szócikkben körvonalazódik, mint például a kendermunka, a szövés-fonás, a hagyományos lakodalom, a varrottasok fogalomköre esetében. Az összevont szócikkben a számozott kisebb fogalmi egységek logikai sorrendet mutatnak, például a kendermunka fogalomköre kilenc, a hagyományos lakodalomé meg tizenhárom

részegységre tagolódik. „Ez a rész teszi lehetővé annak bemutatását is, hogyan ágyazódnak be ezek a »dolgozók« a kultúra szerkezetébe” (300). A szócikkek vége utal a tágabb fogalmi összefüggésekre is. A szótáríró tudatában van annak, hogy a jelentésmezők belső tagoltságát, összefüggéseit csak hozzávetőlegesen lehet fölvezetni, a néprajzi leírás szempontjából azonban hasznosnak, tanulságosnak tartja mindezt. A következő példák illusztrálhatják a második szótári rész jellegzetes szócikkait:

CSÁRDÁS (FRISSCSÁRDÁS) **szapora. Nr.** Hagyományos táncmulatságban a pár zárórésze, de lehet alkalmi táncforma is. Menyasszonytáncához rendszerint szaporát húztak. → **TÁNC, LEGÉNYES**

ESIK (az eső) **esik.** (ESŐS LESZ AZ IDŐ) **mëgesódik, mëgesózik.** (APRÓN CSEPEREG) **csëpëreg, esdegél, esdekél, përmékél, përmetél, përmetëz, përnëykél, pëszmetél, pëtyëg, përszkél, pojhozik, szitálgat, szëmetel; aprón esik. | sëmmiskëdik** alig esik. (ZUHOG) **suhog; szaporán ess, sűrűn esik.** → **LEESIK**

A Kalotaszegi tájszótár makrostruktúrája a nyelvjárási szóképzleti adatanyagot bemutató részekből tevődik össze, ezek között a két fő szerkezeti rész a már említett I. rész: Szavak és dolgok és II. rész: Dolgok és szavak. A további szerkezeti egységek a III. Állandósult szókapcsolatok, találós kérdések és IV. Tulajdonnevek cím alatt következnek. Az előbbi az első rész frazémáinak, az utóbbi az első rész tulajdonneveinek a különálló bemutatására vállalkozik. A makrostruktúra szócikkjeinek szerveződési elve az alfabetikus rend.

A szótár közölte anyag egyrészt szöveges, másrészt képi anyag, a kettő pedig szervesen egészíti ki egymást az újabb tájszótári követelményeknek megfelelően. A tájszavak jelentéseinek a meghatározásait a jelölt tárgyak, néphagyományok részletes leírásai, rajzok, fényképek elevenítik meg, de az előbbieken említettek szerint a tájegység leírásához térkép is járul. A szótár a szöveges és a képi anyag egységét példaszerűen valósítja meg, arra is figyelve, hogy a képi anyag színvilága összhangban legyen a szöveg valóság-hű tartalmaival. A szótárszerkesztő szavai szerint: „A szótár nyelvi anyaga elsősorban a hagyományos kalotaszegi világhoz kapcsolódik, amely korántsem volt annyira színes, mint ahogyan a nagyvilág számára ünnepi viselete és a varrottasok révén ismertté vált. Ezt az idealizált ünnepi színességet azzal igyekeztem ellensúlyozni, hogy ebben a szótárban a tájszavakhoz kapcsolódó képanyag is szándékosan túlnyomórészt fekete-fehér” (7).

Ami a szótár legkisebb szerkezeti egységét, a mikrostruktúrát illeti, azt a szócikk képviseli, amely kétféle típusú: hagyományos, tájszóközpontú szócikk és újabb, fogalomközpontú szócikk. Az előbbi az első szótári részre jellemző szócikkfajta, az utóbbi a második szótári rész jellegzetes szócikkfajtája, ezek szerkesztési elveit, szerkezeti felépítését a fentiekben már tárgyaltuk. A mikrostruktúra

tanúsága szerint a Kalotaszegi szótár lexikális anyaga nyelvjárási lexikológiai, nyelvöldrajzi, nyelvjárási hangtani, grammatikai, szemantikai és egyéb nyelvészeti szempontokból egyaránt nagyon összetett. A publikált források és meta-nyelvi ismeretek alapján feldolgozott szókészleti anyag mennyiségére nézve jelentős, összetételére nézve nagyon változatos. A kalotaszegi nyelvjárási szókészletnek a táji szókészlet részét tárja fel, amelynek a törzsrészét a közhasználatú tájszavak alkotják.

A kalotaszegi tájszói szókészlet rétegzettnek mutatkozik a különböző tájszó-típusoknak megfelelően, így a valódi tájszavak (*cifraabrosz* 'ünnepi abrosz', *cifraágy* 'díszágy (a tisztaszobában)', *cifragúnya* 'nagyünnepi öltözet', *cifralaska* 'metélt tészta', *cifralepedő* 'többnyire vagdalásos (ritkábban keresztszemes, írásos vagy szöttes) mintával varrott lepedő', *ciframellrevaló* 'díszesen hímzett női börmellény', *cifraorsó* 'festett orsó', *cifrarózsa* ' (mintaelem, illetve minta vagdalásos varrottason és ünnepi ruhadarabok hímzésén)', *cifraság* 'cifra ruha', *cifraszék* 'vésett mintákkal díszített szék', *cifraszoknya* 'csipkével, szalagokkal díszített hosszabb szoknya', *cifraszűr* 'rátétellel díszített szűr', *cifratányér* 'virágos dísztányér', *cifrazsebkendő* 'sarkaiban virágmintával díszített zsebkendő' stb.), a jelentésbeli tájszavak (*csapat* 'konfirmálás előtti serdülő fiúk-lányok vasárnap délutáni összejövedele', *csiga* 'nyakcsigolya', *cső* 'paszuly, borsó zöld, magvakkal tele hüvelye', *figura* 'zenei motívum', *harisnya* 'posztónadrág', *ház* 'szoba', *kiadó* 'a menyasszony násznagya', *követ* 'elkövet, tesz, csinál vmi rosszat', *máz* 'gyufa feje', *odvas* 'taplós (rettek)' stb.), ugyanakkor a szűkebben és tágabban is értelmezhető alaki tájszavak részlegei körvonalazhatók benne (*bivaly*: *bihaj*, *borjú*: *bornyu*, *fehér*: *fejér*, *fejsze*: *fésze*, *folt*: *fót*, *fősvény*: *fősvin*, *görgina*: *györgyina*, *katángkóré*: *katánkóré*, *koszorús*: *koszorós*, *kopërta*: *kóvërta*, *kucsma*: *kusma*, *strázsa*: *trázsa* stb.), amelyek a hagyományos kalotaszegi népi kultúra jellegzetes fogalmairól, fogalomköreiről tanúskodnak.

A tájszói szókészlet körébe nemcsak közhasználatú tájszavak, hanem a népi terminológia szakszavai is beépülnek, amelyek nyelvjárási és csoportnyelvi elemek is egyben (PÉNTEK 1979: 159): *cifrafog* ' (laposöltésekkel varrt egyszerű motívum vagdalásos varrottason)', *cifrarózsa* ' (mintaelem, illetve minta vagdalásos varrottason és ünnepi ruhadarabok hímzésén)', *cifraság* 'varrotasminta', *cselelevelés* (motívum, illetve minta szálánvarrott varrottason), *jármos*, *kardos*, *kapus* (írásos minták), *laposhímzés* 'laposöltéssel varrt hímzés', illetve *fátyolrózsa* (rózsafajta), *farkashársvirág* (törpe mandula), *Fazakas-Kisóé* (karós paszuly, tájfajta), *kutyaborostyán* 'farkasboroszlán', *vad-mályvarózsa* 'madármályva' stb. Mindezek mellett olyan tájszó jellegű földrajzi köznevek, növénynevek is gazdagítják a szótározott anyagot, amelyek a népi helynévadásban is részt vesznek: *butykós* 'kis kiálló talajemelkedés', *hëgyës*, *koltó* 'szikla, sziklás kiemelkedés', *lapály* 'sík földterület', *ormó* 'hegycsúcs', illetve *bogánacs(lapu)* 'bojtorján',

bojóka 'krumpli', *epër* 'erdei eper', *pityóka*, *részégvirág* 'henye boroszlán' stb. A szótár tájszavainak jellegzetes csoportjaként emelhető még ki a román nyelvi hatásról tanúskodó szótári szavak együttese is: *băunál* 'vonít (a kutya), üvölt (a farkas)', *blăstámát* 'tilosban járó, kajtár (jóság)', *hărăptyál* 'vicsorítja (a fogát a kutya)', *mănușă* 'kitépott fücsomó', *mamaliga* 'puliszka', *mërisara* 'vörös áfonya', *murit* 'meghalt', *panusa* 'a kukoricacsőről lefosztott levél, csuhé', *plop* 'rezgő nyárfa', *pomána* 'ajándék, alamizsna (halotti toron)', *szánie* 'szánkó', *szfát* 'néptanács, községháza', *sztina* 'esztena', *trifoi* 'lóhere', *zësztrë* 'hozomány' stb.

A kalotaszegi nyelvjárási szókészletről átfogó képet nyújtó szótár a tájszavak mellett különböző regionális jellegű tulajdonnévfajtaikat is felsorakoztat, mint Kalotaszeg kisebb tájrészeinek jellegzetes családneveit, így az alszegi *Ágoston*, *Boldizsár*, *Daróci*, *Debreceni*, *Tasnádi*, a felszegi *Adorján*, *Bokor*, *Böndi*, *Gárdány*, *Szekeres*, a kapusmenti a *Batíz*, *Borsai*, *Gyurika*, *Jenei*, *Takács*, a nádasmenti *Baróti*, *Boncz*, *Bot*, *Botha*, *Éltető* stb. családneveket, nagycsaládi ragadványneveket: *Bandikó*, *Gazsi*, *Jáné*, *Kalló Pali*, *Marci Bandi*, *Palkó* stb., a vidék jellegzetes becenévalakulatait: *Geci*, *Gibó*, *Kisjános*, *Ferkő*, *Ferika*, *Kiserzsi*, *Kisó*, *Nános*, *Pëndzsi* stb., de bivalyneveit: *Baksi*, *Gyöngyös*, *Fickó* stb., helyneveit és helyi változataikat: *Almás*: *Váralmás*, *Bikal*: *Magyarbikal*, *Damos*: *Kalotadamos*, *Kalotadámos*, *Hunyad*: *Bánffyhunyard*, eltűnt települések neveit: *Epërjes*, *Gorbófő*, *Himtelke*, *Nyírszeg* stb., a ma román lakosságú települések neveit egyaránt: *Bedecs*, *Derite*, *Erdőfalva*, *Füld*, *Kalotabikal* stb. Mindezek mellett olyan köznyelvvel megegyező szavak is részét képezik a szótári anyagnak, amelyekkel regionális jellegű szerkezetek, kifejezések, állandósult szókapcsolatok alakultak: *alma*: *Alma ja fa alatt* [Mondják annak, aki teljesen értelmetlenül kotyogott a szoba], *ég*: *az ég nagy föggyin* 'az égvilágon', *idő*: *Az idő a maga dógát végzi*, *jár*: *kétritüleg jár* 'meggörbedve jár', *lel*: *jól leli magát* 'jól érzi magát', *munka*: *Jó munkának üdö*, *rossznak kétszer annyi kell* stb.

A tájszótár jelzi a szótárazott szavak, kifejezések nyelvöldrajzi elterjedését is, nagyfokú szóföldrajzi változatosságról, a szavak által jelölt fogalmak lexikai tagoltságáról, illetve tagolatlanságáról is tájékoztatva. A tagolatlan fogalmakat jelölő, vélhetően általánosan elterjedt *alkuszik*, *dufla* 'dupla', *lencse* stb. szavak mellett sajátosak a tagolt fogalmakat jelölő, szűkebb-tágabb földrajzi elterjedtségű tájszavak, mint a krumpli *baraboly* (Nagypetri), *bojóka* (Bogártelke, Inaktelke, Jegenye, Kiskapus, Nádasdaróc, Türe), *bugyóka* (Zsobok), *földimogyoró* (Sárvásár), *mogyoró* (Bánffyhunyard, Középlak, Magyarbikal, Méra, Szucság, Vista), *pijő* (Magyarvalkó), *pityirkó* (Kispetri), *pityóka* (Bábony, Kisbács, Kispetri, Méra, Magyarfenes, Magyarvalkó, Nagypetri, Szucság, Tordaszentlászló, Váralmás), a kukorica *kukurica* (Felszeg), *málé* (Kalotaszentkirály), *tengëri* (Alszeg, Nádasmente), *törökbúza* (Alszeg, Kapusmente, Nádasmente) és más tagolt

fogalmak szinonim nyelvjárási megfelelői. A fogalmak megnevezési rendszerének tagoltsága–tagolatlansága nem véletlen csupán, többek között az előbbiekben jelzett fogalmak tagoltságára reflektálva a szótáríró a következőket jegyzi meg: „Hogy miért van a krumplinak kilenc elnevezése a paszulyinak, kukoricának négy-négy, annak bizonyára az áll a háttérben, hogy a kalotaszegi jobbágyok az újvilági növények elterjedésekor különböző uradalmakban végezték az »úrdol-gát«, és onnan vitték haza az általuk megművelt földjeikre a különbözőképpen megnevezett új terményeket” (11).

Az előbbiekben elmondottak szerint a publikált forrásanyag megszabta lehetőségek függvényében a szótár a diakrónia-szinkrónia szempontját is érvényesíti, utalva az archaikus (nagyon régi: *bébillér* 'házasságszerző', *bongor* 'fás hely, kert', *kukorgó* 'cipőféle', *mocsolya* 'pocsolyás hely', *unom* 'szőlőfajta', régibb: *masina* 'gyufa', *szērédás* 'oldaltarisznya', *szigoj* 'csákány', *szószóló* 'utcafelelős', *szuszák* 'tarisznya', régies: *kipuhol* 'kiporol', *mécses* 'olajlámpa', *mívesnap* 'munkanap', *szigorú* 'sovány', *termőág* 'kis fenyőfa') és az újabb szóképzleti elemekre is: *spongya* 'szivacs', *szütyő* 'kisebb szöttes tarisznya', *rontás* 'mágikus rontás', *röntgën* 'röntgen', *szósz* 'mártás' stb. Jelentős a tájszói lexémák szóelőfordulásait, szóalakjait bemutató példamondatok száma is, amelyek megelevenítik a nyelvjárási szóképzleti szavakat, kifejezéseket, aktualizálva a jelentésüket is.

3. A sajátos erdélyi nyelvstratégiai koncepciót képviselő Kalotaszegi tájszótár az előbbiekben felvázoltak alapján szervesen kapcsolódik a kolozsvári iskola kalotaszegi nyelvjárási kutatási eredményei sorába, megalapozva a nyelvjárási lexicográfia újabb műfaját, megteremtve az első olyan regionális tájszótárt, amely jelentéstani és jelöléstani szempontból is megközelíti vizsgált szóanyagát. A különböző szórétegek gazdag anyagának köszönhetően elsősorban nyelvjárási lexikális vizsgálatokra alkalmas forrásmunka, de a lexikális anyag jelentéstani szempontból is fontos.

Szintézis jellegű forrásmunka, amelynek kimunkált szótári struktúrája rendszerében könnyedén hozzáférhető, ellenőrizhető nyelvi, néprajzi adatai megkerülhetetlenek a nyelvjárások, a népi kultúra vizsgálati során. Mindezek mellett gazdagítja célzott közönsége, a kalotaszegiek, a kalotaszegi fiatalok anyanyelvi műveltségét, megerősítve nyelvi otthonosságukat, de élményszerű olvasmányt is nyújt a nyelv, a nyelvjárások, a népi kultúra iránt érdeklődő nagyközönség számára is. Szakmai értéke és társadalmi méretű haszna felbecsülhetetlen.

Irodalom

- BÁLINT SÁNDOR 1957. *Szegedi szótár. 1–2.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- BALOGH LAJOS 2016. *Büki tájszótár.* Második, bővített kiadás. Bük–Vasszilvágy, Bük Város Önkormányzata–Magyar Nyugat Könyvkiadó.
- CSÜRY BÁLINT 1935–1936. *Szamosháti szótár. 1–2.* Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- ÉKsz.² = PUSZTAI JÁNOS főszerk., *Magyar értelmező kéziszótár.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003.
- FÓRIS ÁGOTA 2002. A szótárfogalom megváltozásáról. *Modern Filológiai Közlemények 4:* 5–19.
- GÁLFFY MÓZES–MÁRTON GYULA 1965. Tájszók Kalotaszegről és környékéről. Glosar dialectal din regiunea Izvorul Crișului Repede și împrejurimi. In: *Studii de Lexicologie.* Cluj, Universitatea „Babeș-Bolyai”. 1–165.
- GÁLFFY MÓZES–MÁRTON GYULA 1987. *Székelly nyelvföldrajzi szótár.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- HEGEDŰS ATTILA 1992. *Kisnémedi tájszótár.* Budapest, ELTE–MTA Nyelvtudományi Intézete.
- HEGEDŰS ATTILA 1996. *Kisnémedi tájszótár. Hiányszótár.* Budapest, ELTE Magyar Nyelvtörténeti és Nyelvjárástani Tanszéke.
- HEGEDŰS ATTILA 2001. A nyelvjárási szókészlet és vizsgálata. In: KISS JENŐ szerk., *Magyar dialektológia.* Budapest, Osiris Kiadó. 375–408.
- KÁLNÁSI ÁRPÁD 2005. *Debreceni cívis szótár.* A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 83. Debrecen.
- KERESZTES KÁLMÁN szerk. 1952. *Ormánysági szótár.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- KISS JENŐ 1979. *Mihályi tájszótár (Rábaköz).* Nyelvtudományi Értekezések 103. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- KISS JENŐ 1998. A tájszavak és tájszótárak — régi kérdéskör, új problémák. *Magyar Nyelvőr 122:* 427–437.
- KRIZA JÁNOS [é. n.]. *Erdélyi tájszótár.* Budapest, Erdélyi Helikon Barátai.
- B. LŐRINCZY ÉVA főszerk. 1979–2010. *Új magyar tájszótár. 1–5.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Magyar tájszótár.* Buda, Magyar Tudós Társaság, 1838.
- MARKÓ IMRE LEHEL 1981. *Kiskanizsai szótár.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- MÁRTON GYULA 1972. *A moldvai csángó nyelvjárás román kölcsönszavai. Cuvinte românești în graiul ceangăilor.* Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.
- MÁRTON GYULA–PÉNTEK JÁNOS–VÖÖ ISTVÁN 1977. *A magyar nyelvjárások román kölcsönszavai.* Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.

- PÉNTEK JÁNOS 1971. A kalotaszegi nyelvjárás kutatásának története. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények 15*: 5–20.
- PÉNTEK JÁNOS 1972. A tájszók leíró szempontú osztályozásáról. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények 16*: 231–240.
- PÉNTEK JÁNOS 1979. *A kalotaszegi népi hímzés és szókincse*. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.
- PÉNTEK JÁNOS 2003. *Népi nevek, népi hagyományok*. Marosvásárhely, Mentor Kiadó.
- PÉNTEK JÁNOS 2005. Magyar nyelv- és nyelvjárászigetek Romániában. *Magyar Nyelv 101*: 406–413.
- PÉNTEK JÁNOS 2012. Előszó. In: ERDÉLY JUDIT–ÖRDÖG-GYÁRFÁS ÁGNES–ÖRDÖG-GYÁRFÁS LAJOS–PÉNTEK JÁNOS szerk., *Nyelvét megtartó közösség — közösségét megtartó nyelv. Az AESZ két évtizede a nyelvi közösség szolgálatában*. Sepsiszentgyörgy, Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége. 5–16.
- PÉNTEK JÁNOS 2014. A moldvai magyarokról és a csángó elnevezésről. *Magyar Nyelv 110*: 406–416.
- PÉNTEK JÁNOS 2016–2018. *A moldvai magyar tájnyelv szótára. 1–3*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület.
- PÉNTEK JÁNOS 2020. Típusok, csoportok, tájak a moldvai magyarban. Egy régi kérdés újragondolása. *Magyar Nyelv 116*: 129–138.
- PÉNTEK JÁNOS–SZABÓ ATTILA 1985. *Ember és növényvilág. Kalotaszeg növényzete és népi növényismerete*. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.
- SZABÓ JÓZSEF 2000. *Koppány menti tájszótár*. Szekszárd, Wosinsky Mór Megyei Múzeum.
- SZINNYEI JÓZSEF 1839–1901. *Magyar tájszótár. 1–2*. Budapest, Hornyánszky Viktor kiadása.
- TÓTH IMRE 2007. *Palóc tájszótár*. Az Ipoly menti palóc tájszótár második, javított, bővített kiadása. Budapest, Nap Kiadó.

CSOMORTÁNI MAGDOLNA
ORCID: 0000-0001-7791-0174
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
mcsomortani@yahoo.com